

Próféták kiáltó szava

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Mózes 19:1-13; 1Sámuel 8:10-18;

Ézsaiás 1:15-23; Ezékiel 16:49; Ámós 5:10-15; Mikeás 6:8

„Megjelentette néked, oh ember, mi légyen a jó, és mit kíván az Úr tetőled! Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeressed az irgalmasságot, és hogy alázatosan jársz a te Isteneddel” (Mik 6:8).

Az ószövetségi próféták a Biblia legérdekesebb jellemei közé tartoznak. Nem lehetett mindig kellemes a társaságuk, de metsző hangjuk, bátor üzenetük, fájdalmuk, haragjuk és dühük miatt lehetetlen volt figyelmen kívül hagyni őket. Alkalmanként még a tetteikkel is szemléltették az üzenetüket.

Isten elsősorban Izraelhez és Júdához küldte őket, a kiválasztott népet hívogatták vissza ahhoz, amire Isten kiválasztotta őket. A népet és vezetőit túl könnyen magával ragadta a környező népek életmódja meg a bálványaik. A próféták hálátlan feladata volt, hogy megtérésre készítsék népüket, időnként Isten szeretetére, a múltban értük végbevitt tetteire emlékeztetve, máskor pedig az Istentől való eltávolodás következményeire figyelmeztetve.

Amint látni fogjuk, a szegények, rászorulóknak és gyámoltalanok elnyomása volt az egyik legnagyobb bűn, ami miatt figyelmeztették a vezetőket és a népet. Igen, helytelen a bálványimádás, valóban rossz a hamis vallási szokások követése, de a gyengék és a szegények kihasználása is elítélendő!

VISSZA-VISSZATÉRŐ FELHÍVÁS AZ IGAZSÁGOSSÁGRA

Isten világosan körvonalazta Izrael népére vonatkozó tervét, ők azonban csak ritkán éltek igazán annak fényében. Nem sok generációval azután, hogy elfoglalták új országukat, arra kérték Sámuel, a prófétát és bírát, hogy nevezzen ki egy királyt népük vezetőjéül, „*mint minden népnél szokás*” (1Sám 8:5).

Mire figyelmeztetett 1Sám 8:10-18 szakaszában a próféta, miután a nép királyt kért?

Sámuel a kérést úgy értelmezte, hogy Izrael még egy lépést tett a más népekhez való hasonulás felé. Igyekezett ugyan tanácsolni az első királyt, Saul, mégsem telt el sok idő addig, míg valóra vált a próféciája. Izraelben a királyság korának tetőpontján Dávid és Salamon sem kerülte el a hatalom kísértéseit, romlását és túlkapásait. Izrael és Júda királyainak uralkodása idején Isten prófétákat küldött, hogy kifejezzék akaratát és emlékeztessék a vezetőket meg a népet, milyen felelősséget rótt rájuk Isten a társadalmuk elfeledett tagjait illetően. A héber próféták írásaiban folyamatosan, újból és újból hangzik a felhívás, hogy helyesen éljenek és teremtsenek igazságot a társadalomban. A próféták rendszeresen és sürgetően szálltak szembe a nép és a vezetők hűtlenségével, főképpen azoknak hangjaként, akik a saját érdekükben nem tudtak szót emelni, és azért voltak nehéz helyzetben, mert a nép nem követte Isten akaratát. Az ószövetségi próféták szenvedélyes hangvételéről szólva Abraham Joshua Heschel szembeállítja a mi nyugalmunkat a próféták igazságot követelő hangjával. „Világszerte előfordulnak olyan dolgok ma is, amelyek a prófétákat borzalommal töltötték el... Az igazságtalansággal szembeni heves türelmetlenségüket hisztérikus kirohanásnak vélhetjük. Mi magunk is folyamatosan tanúi vagyunk igazságtalan tetteknek és a képmutatás, a hamisság megnyilvánulásainak, gyalázatos, nyomorult dolgoknak, de ezek csak ritkán hoznak ki a sodrunkból vagy izgatnak fel túlságosan. A próféták számára azonban már a kisebb igazságtalanságok is kozmikus méretűnek tűntek” (Abraham Joshua Heschel: *The Prophets*. New York, 1962, Jewish Publication Society of America, 3-4. o.). A próféták szavai által bepillantunk Isten szívébe és gondolataiba. Az Ő nevében szólva segítenek, hogy az Úr könnyes szemével lássuk meg a világunkban lévő igazságtalanságokat és szenvedést. Szendélyes hangjuk tettekre szólít, hogy működjunk együtt Istennel, enyhítsük és orvosoljuk a körülöttünk élők elnyomását, szenvedését.

Hogyan akarunk időnként mi is úgy tenni, „*mint minden népnél szokás*” (1Sám 8:5), amivel talán önmagunknak vagy másoknak ártunk?

ÁMÓSZ

„Nem vagyok próféta, sem prófétatanítvány. Pásztor vagyok én, és fűgét termeszték. De elhívtott engem az ÚR a nyáj mellől, és ezt mondta nekem az Úr: Eredj, és prófétálj népemnek, Izráelnek” (Ám 7:14-15, RÚF).

Ámósz nyíltan kimondja, hogy nem képzett próféta, viszont abból, ahogyan üzenetét Izrael népe elé tárja, nyilvánvaló, mennyire képes a hallgatói figyelmét a mondandójára irányítani. Népszerű témával kezd - felsorolja a környező népeket, Szíriát, Filiszteát, Föníciát, Edomot, Ammont és Moábot -, részletesen leírja bűneiket, gáztetteiket és embertelenségüket, amelyekért Isten megbünteti őket (lásd Ám 1:3-2:3). Könnyen elképzelhető, milyen örömmel fogadták az izraeliták az ellenségeik fejére olvasott vádpontokat, főleg azért, mert ellenük irányult a felsorolt népek bűneinek nagy része. Azután Ámósz szavai közelítenek a saját népe felé, Isten ítéletét hirdetik Júda felett, ami az ország kettéválása idején Izrael déli szomszédja volt. Isten nevében szólva Ámósz felidézi, hogy a nép elvetette Istent, nem tartja be parancsolatait, majd kijelenti a rájuk váró büntetést is (lásd Ám 2:4-5). Az is elképzelhető: az északi királyság lakói örömmel konstatálták, hogy Ámósz a szomszédok vétkeire mutatott.

Majd a próféta a hallgatói felé fordul, innentől a könyv további része Izrael gonoszságára, bálványimádására, igazságtalanságára összpontosít, meg arra, hogy sorozatosan kudarcot vallanak Isten előtt.

Olvassuk el Ám 3:9-11, 4:1-2, 5:10-15 és 8:4-6 verseit! Milyen bűnök miatt feddődik a próféta?

Ámósz egyáltalán nem diplomatikusan fogalmaz, a nyelvezete, a figyelmeztetései vészjóslóak, és üzenetét olyan részek is tarkítják, amelyekben az Istenhez való visszatérésre hívja népét. Kiált, hogy erősítsék meg igazságérzetüket és törődjenek a közöttük élő szegényekkel: „folyjon az ítélet, mint a víz, és az igazság, mint a bővizű patak” (Ám 5:24). Ámósz prófécijának utolsó néhány verse Isten népének jövőbeli helyreállítására mutat (lásd Ám 9:11-15). „Amikor a legmélyebbre süllyedtek a hitehagyásban és a legnagyobb volt a nyomoruk, Isten a megbocsátás és a remény üzenetét küldte hozzájuk” (Ellen G. White: *Próféták és királyok*. Budapest, 1995, Advent Kiadó, 177. o.).

Talán néha szükséges keményen szólnunk, hogy valaki helyrehozza a rossz dolgokat? Honnan tudhatjuk, hogy éppen helyénvaló-e így beszélni?

MIKEÁS

„Megmondta neked, ó, ember, hogy mi a jó, és mit kíván tőled az ÚR: csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeresd az irgalmasságot, és alázatosan járj Isteneddel” (Mik 6:8, ÚRK).

Mik 6:8 a Szentírás legismertebb szakaszai közé tartozik. Viszont még ha sok hasonló versből szlogent vagy „posztert” is gyártunk, valószínűleg kevésbé ismerjük a hátterüket, mint bevallanánk.

Mit tett a nép Mik 2:8-11 és 3:8-12 versei szerint, ami miatt Mikeás ítéletet mondott?

Akház király uralkodása idején újabb történelmi és lelki mélypontra jutott Isten népe Júda országában. Egyre szélesebb körben terjedt a bálványimádás a különféle gonosz szokásaival együtt. Ugyanakkor, amint a kor többi prófétája is rámutatott, a szegényeket folyamatosan kizsákmányolták, kiszigerelték.

Mikeás sem volt kevésbé az ítélet prófétája, mint a kortársai. Könyve első három fejezetének legnagyobb része hangot ad Isten haragjának és bánatának népe gonosz tettei miatt és szól a rájuk váró pusztulásról.

Isten azonban nem mondott le népéről. Még a próféták metsző hangja és kemény üzenetei is azt jelezték, hogy továbbra is törődik velük. Pontosan a szeretete és törődése miatt figyelmeztette őket. Arra vágyott, hogy megbocsáthasson nekik és helyreállíthassa őket, nem akart örökre haragudni (lásd Mik 7:18-20).

Ez tehát a háttere a jól ismert receptnek: cselekedj igazságosan, szeresd az irgalmasságot és alázatosan járj. Egyszerűnek tűnhet, mégis az ilyen hitélet a gyakorlatban sokkal nagyobb kihívást jelent, kiváltképp akkor, ha elmentésnek mutatkozik a bennünket körülvevő társadalom gyakorlatával. Amikor mások profitálnak az igazságtalanságból, kigúnyolják az irgalmat és öntelten járnak, akkor bátorság és kitartás kell ahhoz, hogy az ember igazságosan cselekedjen, szeresse az irgalmasságot és alázatosan járjon. Csakhogy ebben nem állunk egyedül: ha így teszünk, Istennel tartunk!

Mi a kapcsolat aközött, hogy igazságosan cselekszünk, szeretjük az irgalmasságot és alázatosan járunk Isten előtt?

EZÉKIEL

Ha megkérdeznénk keresztényektől, hogy nevezzék meg „Sodoma bűneit”, valószínűleg a különféle szexuális bűnöket és egyéb elfajult dolgokat sorolnák. Végére is 1Móz 19:1-13 valóban elvetemült, beteg társadalmat mutat be, amiről elmondható, hogy bőven megérett a pusztulásra.

A válasz azonban érdekes módon ennél még összetettebb. Figyeljük csak meg, mit ír Ezékiás: „*Ímé, ez volt vétke Sodomának, a te öcsédnek: kevélység, eledel bősége és gondtalan békesség volt nála és leányainál, de a szűkölködőnek és szegénynek kezét nem fogta meg*” (Ez 16:49). Egyértelmű, hogy az Úr nem siklott át a városban terjengő elfajult szokások egyéb formái felett, itt azonban Ezékiel a gazdasági igazságtalanságokat és a szükségben lévők elhanyagolását állította a figyelem középpontjába. Lehetséges, hogy Isten szemében az anyagi téren elkövetett bűnök éppen olyan rossznak számítanak, mint az, ami a szexuális életben megесik?

Ámósz, Mikeás és Ézsaiás kora után élt Ezékiel, akinek az üzenetei szintén a közelgő pusztulásra figyelmeztettek. Miután azonban a babilóniaiak elfoglalták Jeruzsálemet és lakóit fogságba vitték, a próféta inkább Isten helyreállító ígéreteit helyezte a fókuszba.

Olvassuk el Ez 34:2-4 és 7-16 verseit! Hasonlítsuk össze Izrael korrupct vezetőinek tetteit azzal, ahogyan Isten pásztorolja a népét! Ellentétben az Úr módszereivel, hogyan bántak a vezetők a leggyengébb „báránnyal”?

Valóban annyira rossz volt a nép, hogy a próféta *Sodomához hasonlította* őket, az Úr mégis utánuk nyúlt, remélve, hogy elfordíthatja őket gonoszságuktól. Újabb terve szerint visszatérnek saját földjükre, felépítik Jeruzsálemet és a templomot. Ismét megtartják majd az ünnepeket, amelyeket Ő rendelt el és a földet megint egyenlően osztják el a nép között, örökségüként (lásd Ez 47:13-48:29). Egyértelműnek tűnik, hogy Isten szándéka szerint a fogságból való visszatérés után újból életbe lép a népére vonatkozó terve, amit először Mózesnek és az izraelitáknak nyilatkoztatott ki, még Egyiptomból való kiszabadításuk után. Ennek a tervnek részét képezte az is, hogy figyeljenek a társadalom leggyengébb tagjaira és azokra, akiket kívülállóknak tekintettek.

Mennyire fontos a számodra, hogy Isten második – sőt még több – esélyt is ad, mint ahogyan a népével tette, akiknek lehetőségük volt jobb döntéseket hozni, mégis rossz útra léptek?

augusztus 1.

ÉZSAIÁS

Olvassuk el Ézs 1:15-23, 3:13-15 és 5:7-8 verseit! Mi volt a próféta válasza arra, amit a társadalomban látott?

Ézsaiás nyitó prédikációjának - az első öt fejezetnek - vegyes a témája: van benne éles bírálólat amiatt, hogy milyenné lett Isten népének társadalma, figyelmeztetés a küszöbön álló ítéletre, mivel elvetették Istent és folyamatosan helytelenül cselekszenek, ugyanakkor reményt is ad, ha a nép hajlandó visszatérni Istenhez és megreformálni életét, társadalmát. A szavaiból talán a bánat árad a legerősebben. Annak alapján, amilyennek Istent megismerte és amit az Úr akart népe között látni, a próféta siratja azt, ami elveszett, az elfeledett emberek megszámlálhatatlan sokaságát, akiknek ártottak, ugyanakkor kesereg a népre váró ítélet miatt is.

Ézsaiás a prófétai szolgálata során egy bizonyos mintát követett. Unszolta a népet, hogy emlékezzenek mindarra, amit Isten értük tett. A reményt is eléjük tárta, elmondta, hogy mit szeretne végbevinni értük az Úr a jövőben. Ezért kell keresniük Őt, mert ha újból kapcsolatba lépnek vele, visszafordulnak a tévútról és majd másképpen bánnak az emberekkel.

Az 58. és az 59. fejezetben Ézsaiás visszatér az igazság témájához. Olyan társadalomról ír, ahonnan „*eltávozott a jogosság, és az igazság messze áll, mivel elesett a hűség az utcán, és az egyenesség nem juthat be*” (Ézs 59:14). Azt is kijelenti azonban, hogy Isten mindent tud és megmenti népét - „*eljő... a megváltó*” (Ézs 59:20).

Ézsaiás próféta jelentős figyelmet szentel a könyvében a Messiás eljövételének, aki majd újból megalapítja Isten uralmát a földön, igazságot, irgalmat, gyógyulást és helyreállítást hozva.

Olvassuk el Ézs 9:6-7, 11:1-5, 42:1-7 és 53:4-6 verseit! Hogyan illeszkednek ezek a próféciaák ahhoz, amit Jézus életéről, szolgálatáról és haláláról tudunk? Ezek szerint mi a célja Jézus eljövételének?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

Ellen G. White: *Próféták és királyok*. Budapest, 1995, Advent Kiadó, „Az asz-szír fogság” c. fejezet, 175-182. o.; „Ézsaiás elhívása” c. fejezet, 189-193. o.

„A proféták felemelték szavukat koruk kiáltó zsarnoksága, felháborító igazságtalansága, rendkívüli fényűzése, botránys dőzsölése, égbekiáltó feslettsége és züllöttsége ellen. De hiába tiltakoztak, hiába bélyegezték meg a bűnt” (i. m. 176-177. o.).

„A nép szociális helyzete különösen csüggesztő volt. Nyereségvágyból emberek házhoz házat, szántóföldhöz szántóföldet szereztek. Az igazságot elferdítették és nem könyörültek a szegényeken... Még a bíráknál is – akiknek kötelességük volt az elhagyottakat védeni – süket fülekre talált a szegények és szűkölködők, az özvegyek és árvák kiáltása... Nem csoda, ha ilyen állapotok láttán Ézsaiás visszariadt a felelősségtől, amikor Uzziás uralkodásának utolsó évében Isten megbízta, hogy vigye el intő és feddő üzenetét Júdának. Jól tudta, hogy konok ellenállással fog találkozni” (i. m. 190-191. o.).

„A proféták... e világos kijelentéseit úgy kell fogadnunk, mint Isten szavát, amely mindenkinek szól. Ragadjunk meg minden alkalmat a terheket hordozók és a lesújtottak iránti irgalmasságra, a szerető gondoskodásra és a keresztény szívességre” (i. m. 203. o.)!

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

- 1) Általában úgy gondoljuk, hogy a profécia a jövőt mondja meg, de a proféták nagyon is odafigyeltek koruk világára. Ennek fényében hogyan látjuk másként a szerepüket?
- 2) A proféták élete és üzenete is mutatja, hogy mennyire nehéz és veszélyes lehet az, ha valaki kiáll az igazságért. Vajon miért voltak olyan határozott nézeteik, és miért adtak hangot a panaszaiknak?
- 3) A proféták írásaiban mintha Isten időnként haragosan szólna, más-kor azonban a népe iránti mélységes törődése érezhető. Jellemének e két oldalát hogyan lehet összhangba hozni egymással?

ÖSSZEFOGLALÁS: Az ószövetségi proféták mély átéléssel, gyakran haragosan és felháborodottan védelmezték Isten akaratát a nép előtt. Szenvedélyesen képviselték Isten kifejezett kívánságát, erősen kiemelve, hogy igazságot kell szolgáltatni a szegényeknek és az elnyomottaknak. Amikor az Istenhez való visszatérésre szólítottak, arra is kitértek, hogy véget kell vetni az igazságtalanságok gyakorlásának. Az Úr is megígérte ezt, amikor jobb jövőről üzent népének.

FÜLE LAJOS: A SÓ ÍZE

Mikor már semmire se jó,
a sót kidobják, eltapossák.

A Föld sója: a keresztyén nép
alig hordoz isteni ízt már,
keserű tőle a világ.

Ízetlenülő életem
nehéz lehet viselni, Jézus.
Kérlek, ne hagyd kidobni mégse!
Adj néki újra, újra ízt!